

Broj:1133/11
Dana 16.8.2011. godine

Vlada Republike Srpske
Ministrstvo zdravlja i socijalne zaštite
n/r ministra, gđin Ranko Škrbić

Predmet - Institucionalna briga o djeci

Pravo djeteta na život u porodici, kao osnovo pravo svakog djeteta, garantuje se svim međunarodnim dokumentima.

Polazaći od uloge i važnosti porodice u odrastanju svakog djeteta, institucionalna briga o djetetu primjenjuje se samo kao posljednja alternativa, onda kad su iscrpljene sve druge mogućnosti i onda kada je nadležni organ utvrdio da odrastanje djeteta u porodici nije u njegovom najboljem interesu.

Svako izdvajanje djeteta iz porodice, pogotovo u njegovom najranijem uzrastu ugrožava njegov razvoj i emocionalni i socijalni. Fizičko razdvajanje djeteta i roditelja, u interesu djeteta i njegove bezbjednosti, je represivna mjera koju u slučajevima upućivanja djeteta u dom donosi centar za socijalni rad. To je ujedno i jedina i najteža mjera kojoj ne prethode druge mjere fizičkog izdvajanja djeteta iz porodice koje bi se trebale primjenjivati postupno, odnosno sa blažim mjerama rješavati postojeći problem u porodici.

Porodični zakon predviđa mogućnost oduzimanja roditeljskog prava u slučajevima utvrđenim zakonom. Međutim, ti postupci se vrlo rijetko pokreću, takve mjere se vrlo rijetku izriču, a djeca su, ipak, izdvojena iz porodice na vrijeme koje unaprijed nije određeno (djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, a roditeljima nije ni oduzeto ni ograničeno vršenje roditeljskog prava).

Zakon o socijalnoj zaštiti utvrđuje da se maloljetnikom bez roditeljskog staranja smatra lice koje nema roditelje, koje je napušteno od roditelja ili roditelji nisu u mogućnosti da mu pruže potpuno staranje zato što su ograničeni u vršenju roditeljskog prava ili su lišeni tog prava. Da je roditelj ograničen u vršenju roditeljskog prava mora biti dokazano i utvrđeno, odnosno takva mjera mora biti izrečena roditelju isto kao i mjera oduzimanja roditeljskog prava.

Najveći broj djece u institucionalnom smještaju su djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, njih dvije trećine od ukupnog broja djece - djeca smještena u domu najčešće su osnovnoškolskog uzrasta i dječaci su u većem broju prisutni od djevojčica. Za staraoca djeci u gotovo 70% slučajeva imenovana je osoba iz centra za socijalni rad koji je dijete smjestio u ustanovu.

Rješenjem se ne navodi pravni osnov za imenovanje staraoca djetetu niti se navode obaveze i odgovornosti staraoca, tako da su česte situacije da dijete ima oba roditelja, kojima roditeljsko pravo nije ni oduzeto ni ograničeno i istovremeno ima i staraoca. Rješenje o smještaju djeteta u dom ne sadrži obrazloženje iz kojeg bi bilo vidljivo da je centar blagovremeno preduzeo sve druge mere porodično pravne zaštite (nadzor, pojačani nadzor isl.) i da ove mjere, primjenom u određenom vremenskom periodu nisu doprinijele zaštiti djeteta u porodici (rješenje o smještaju djeteta koje ima roditelje koji nisu ni lišeni ni ograničeni u vršenju roditeljskog prava).

Iz rješenja se ne vidi da je centar blagovremeno ispitao sve druge mogućnosti da se obezbijedi vaninstitucionalni oblik smještaja djeteta (srodnička porodica, hraniteljstvo, usvojenje) i da se ova mjera koristi kao krajnje rješenje.

Rješenje o smještaju djeteta u ustanovu ne sadrži ni obrazloženje iz kojeg je vidljivo šta su to problemi u porodici, koliko dugo su trajali, da li su i kakve posljedice ostavile na dijete. Problemi u porodici, kako se rješenjem navodi, mogu biti vrlo različiti, bolest, alkohol, nasilje i sl. i svaki od njih narušava nesmetan razvoj djeteta u porodici, ali za odgovarajući individualni tretaman u instituciji, razlozi koji su do toga doveli moraju biti jasno i utvrđeni i obrazloženi.

Imajući u vidu naprijed navedeno, ombudsman za djecu, u skladu sa članom 9. Zakona o Ombudsmanu za djecu, predlaže Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite koji vrši nadzor nad stručnim radom centara za socijalni rad da:

- izvrši nadzor i utvrditi razloge i pravni osnov za smještaj u dom djece koji imaju roditelje a kojima roditeljsko pravo nije ni ograničeno niti oduzeto i posebno u dijelu da li su i koje mjere porodično pravne zaštite prethodile smještaju djeteta u dom i da li se i koje mjere preduzimaju prema roditeljima za vrijeme dok je dijete smješteno u instituciju,
- uspostavi odgovarajuću evidenciju koja bi posebno evidentirala djecu bez roditeljskog staranja (po definiciji utvrđenoj zakonom, a posebno djecu u riziku čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama i neadekvatnim roditeljskim staranjem,
- preispita mogućnost angažovanja ljekara, stalno zaposlenog u nekoj od zdravstvenih ustanova, za rad u domu određen fond sati, čime bi se doprinijelo

kvaliteti zdravstvene zaštite, jer bi djeca praktično stalno bila pod nadzorom ljekara koji bi svojim prisustvom prvo preventivno djelovao, a u slučaju potrebe preglede bi obavljao u ustanovi. Nabavka lijekova, njihova upotreba, kontrola, zamjenski lijekovi i sl. bili bi bolje organizovani.

Očekujem da Instituciju u roku od 15 dana obavijestite o mjerama koje ste predzeli.

Ombudsman za djecu
mr Nada Grahovac